

הלכות הדף היומי

מסכת גיטין

תוכן

- א. הרי זה גיטך על מנת שתשמישי את ... וחזר ואמר לה ... על מנת שתתני לי מאתים זוז ... רצתה משמשתו רצתה נותנת לו מאתים זוז אבל אמר לה בפני שנים ... ע"מ שתתני לי מאתים זוז וחזר ואמר לה ... על מנת שתתני לי ג' מאות זוז ביטל דברי האחרון את הראשון.....1
- ב. ואין אחד מן הראשונים ואחד מן האחרונים מצטרפין ... ארישא פשיטא מהו דתימא כל לקיומא תנאי מצטרפין קמ"ל.....2
- ג. הרי זה גיטך כל זמן שאעבור מכנגד פניך שלשים יום היה הולך ובא הולך ובא הואיל ולא נתיחד עמה הרי זה גט.....2
- ד. דאסור לצאת מארץ לחוצה לארץ.....3
- ה. ולכי מלו תלתין יומי הוי גיטא ... וליחוש שמא פיים ... באומר נאמנת עלי לומר שלא באתי ... הא לא אתא.....8
- ו. ה"ז גיטך אם לא באתי מכאן ועד י"ב חדש ומת בתוך י"ב חדש אינו גט.....9
- ז. אם לא באתי מכאן ועד י"ב חדש ... כתבו בתוך י"ב חדש ונתנו לאחר י"ב חדש אינו גט ... ונתנו לאחר י"ב חדש ומת אם הגט קודם למיתה ה"ז גט ... ואם אין ידוע זו היא שאמרו מגורשת ואינה מגורשת.....11
- ח. זמנו של שטר מוכיח עליו.....12

דף עו.

**א. הרי זה גיטך על מנת שתשמישי את ... וחזר ואמר לה ...
על מנת שתתני לי מאתים זוז ... רצתה משמשתו רצתה
נותנת לו מאתים זוז אבל אמר לה בפני שנים ... ע"מ
שתתני לי מאתים זוז וחזר ואמר לה ... על מנת שתתני
לי ג' מאות זוז ביטל דברי האחרון את הראשון**

הנותן גט¹ לאשתו בפני עדים על תנאי שתתן לו מאתים זוז, ואח"כ התנה עליה תנאי אחר שתשמש את אביו שתי שנים וכדומה, הרי זה באומר לה

¹ שו"ע ונו"כ אבהע"ז קמג י

הלכות הדף היומי

מסכת גיטין

עשי אחד משני התנאים הללו, כיון שהתנאי השני אינו מענין התנאי הראשון². לפיכך איזה מהם שתרצה תקיים ויהיה הגט גט, רצתה משמשת רצתה נותנת לו מאתים זוז.

אבל אם היו שני התנאים מענין אחד, כגון שבתחלה התנה עמה שתתן לו מאתים זוז, וחזר והתנה עמה שתתן לו שלש מאות זוז או איפכא, כיון שהתנאים מעניין אחד כבר ביטל בתנאי השני את הראשון וצריכה לקיים את התנאי השני³. ויש אומרים⁴ שכל זה אינו אלא בשלא מסר לה הגט לא בתנאי ראשון ולא בתנאי שני, אלא אחר שני התנאים מסר לה הגט בפני עדים הראשונים והאחרונים, שחלו שני התנאים בבת אחת, אבל אם מסר לה הגט בשעת אחד מהתנאים או הראשון או השני, אז אותו התנאי הוא דוקא.

ב. ואין אחד מן הראשונים ואחד מן האחרונים מצטרפין ...

ארישא פשיטא מהו דתימא כל לקיומא תנאי מצטרפין

קמ"ל

הנותן גט⁵ לאשתו על תנאי שתתן לו מאתים זוז, ואח"כ התנה עליה תנאי אחר שתשמש את אביו שתי שנים וכדומה, כיון שהתנאי השני אינו מענין התנאי הראשון. אין עד אחד מהתנאי הראשון, מצטרף לעד מהתנאי השני, לומר שהגט היה על תנאי⁶.

ג. הרי זה גיטך כל זמן שאעבור מכנגד פניך שלשים יום היה

הולך ובא הולך ובא הואיל ולא נתיחד עמה הרי זה גט

² כיון שלא אמר בתנאי השני מוסיף על תנאי הראשון, לא אמרינן שכוונתו שתקיים שניהם, וגם כיון דשני עניינים הם לא אמרינן בטלו דבריו האחרונים את הראשונים, לבוש ומ"ז שם טו

³ בר"ם מבואר בתנאי באם יכול להתנות תנאי אחר אבל אם התנה תנאי ע"מ א"י להתנות תנאי אחר וצ"ל דאיירי בתנאי באם וכ"כ המגיד פ"ח בתירוץ א' ב"ש יט ועיי"ש מה שהקשה על דברי הרמ"א,

⁴ רמ"א שם מהר"ן

⁵ שו"ע ונו"כ שם

⁶ אין זה כלום להחזיק תנאי בגט זה והוא כאלו אין עדות כלל. מ"ז שם טז. שכל תנאי תנאי אחר הוא. ב"ש שם

ב

הלכות הדף היומי

מסכת גיטין

נתן לה גיטה⁷ והתנה עמה כל זמן שיעבור מכנגד פניה שלשים יום שלא יראנה תתגרש בו, הרי זה גט כשר וראוי להתגרש בו לכשיתקיים התנאי, כלומר לכשיעברו שלשים יום שלא ראה אותה מותרת להנשא, אולם שלשים יום אלו צריכין להיות רצופין, כלומר שלא תינשא עד שיהיו שלשים יום רצופין שלא ראה אותה, אפילו אם ראה אותה לפני כן⁸, ולאחר שיעברו שלשים יום רצופין שלא ראה אותה מותרת לינשא. ולהלן יבואר שדוקא שהאמינה מתחלה, והתנה שאף אם יאמר הוא שנתייחד עמה, שתהא היא נאמנת להכחישו ולומר שלא נתייחד עמה.

דף עו:

ד. דאסור לצאת מארץ לחוצה לארץ

אסור לצאת⁹ מארץ ישראל לחוצה לארץ לעולם, אלא ללמוד תורה או לישא אשה או להציל מן העכו"ם או לראות פני חבירו או לכל דבר מצוה¹⁰, ויחזור לארץ, וכן יוצא הוא לסחורה, ואפילו יש לו פרנסה אלא שרוצה להרוויח יותר¹¹, אבל לשכון בחוצה לארץ אסור אלא אם כן חזק שם הרעב¹², ואף על פי שמותר לצאת אינה מדת חסידות שהרי מחלון וכליון שני גדולי הדור היו ומפני צרה גדולה יצאו ונתחייבו כלייה למקום.

אך לטייל בעלמא אסור לצאת מא"י לחו"ל¹³.

מותר לצאת¹⁴ לחו"ל להשתלם ברפואה, ולדעת על ידי כך ביותר איך ובמה לרפאות חולי ישראל. לאור ההמצאות החדישות, שאין לזה שיעור אפילו למושלם, וכן לכל משלח יד אחר.

⁷ שו"ע ונו"כ שם קמ"ד ז

⁸ ב"ש שם יב

⁹ רמב"ם הלכות מלכים פרק ה הלכה ט

¹⁰ משנה ברורה סימן תקלא ס"ק יד

¹¹ מג"א תקלא ז

¹² עד שנעשה שוה דינר חטין בשני דינרין, במה דברים אמורים כשהיו המעות מצויות והפירות ביוקר, אבל אם הפירות בזול ולא ימצא מעות ולא במה ישתכר ואבדה פרוטה מן הכיס, יצא לכל מקום שימצא בו ריוח.

ברמב"ם שם

¹³ מ"ב שם

¹⁴ שו"ת ציץ אליעזר חלק כב סימן ה

הלכות הדף היומי

מסכת גיטין

יש שהתירו¹⁵ לנסוע מארץ ישראל לחו"ל לנופש והבראה עד שלושים יום, אם ירגיש שם טוב יותר, אף שמספיק להבראתו בארץ. ורק טיול בעלמא שאינו אלא תאוה אסור, שבזה הוי כממאס ארץ חמדה.

וליותר משלושים יום¹⁶, דוקא לצורך מצוות חשובות כמו תלמוד תורה ולשאת אשה מותר, ולענין סחורה, לא הגבילו עד שלושים יום¹⁷.

וכבר התבאר בכתובות דף קי – קיא: אמרו חכמים¹⁸ כל השוכן בארץ ישראל עונותיו מחולין, שנאמר ובל יאמר שכן חליתי העם היושב בה נשוא עון, אפילו הלך בה ארבע אמות זוכה לחיי העולם הבא, וכן הקבור בה נתכפר לו, וכאילו המקום שהוא בו מזבח כפרה, שנאמר וכפר אדמתו עמו, ובפורענות הוא אומר על אדמה טמאה תמות, ואינו דומה קולטתו ד מחיים לקולטתו אחר מותו, ואעפ"כ גדולי החכמים היו מוליכים מתייהם לשם, צא ולמד מיעקב אבינו ויוסף הצדיק.

ולעולם¹⁹ ידור אדם בארץ ישראל אפילו בעיר שרובה עכו"ם ואל ידור בחוצה לארץ ואפילו בעיר שרובה ישראל, שכל היוצא לחוצה לארץ כאילו עובד ע"ז, שנאמר (שמואל א כו פסוק יט) **כִּי גִרְשׁוֹנֵי הַיּוֹם מִהִסְתַּפַּח בְּנִחְלַת יְהוָה לֵאמֹר לֵךְ עֲבֹד אֱלֹהִים אֲחֵרִים**, ובפורעניות הוא אומר (יחזקאל יג פסוק ט) **וְאֶל אֲדֹמַת יִשְׂרָאֵל לֹא יָבֹאוּ**.

נאמר בפרשת ראה (דברים יב פסוק ראה) **כִּי יִכְרִית יִקְוֹק אֱלֹהֶיךָ אֶת הַגּוֹיִם אֲשֶׁר אִתָּהּ בְּאֵשׁ שָׂמָה לְרִשֶׁת אוֹתָם מִפְּנֵיךָ וַיִּרְשֶׁת אוֹתָם וַיִּשְׁבֶּת בְּאַרְצָם**²⁰. ונצטוינו בזה לישב בארץ ישראל ולדור בה. ולדעת הרמב"ן²¹ ציווי זה נצטוינו בו מן התורה לדורות,

¹⁵ כיון שאפילו יש לו פרנסה בארץ ישראל מותר לו לצאת לחוץ לארץ להרויח יותר, הוא הדין דיש להתיר לנסוע מארץ ישראל לחו"ל לנופש והבראה אם ירגיש שם טוב יותר, אף שמספיק להבראתו בארץ, שכן לא נחמיר גופו מבממונו. תשובות והנהגות כרך ה סימן שצג

¹⁶ וכעין זה שמעתי על גדול אחד זצ"ל, שכשבא לבקר בארץ ישראל, נזהר שלא לשחות יותר משלושים יום, שאז הוי קבוע בארץ ישראל, ולא יוכל לצאת אלא בתנאים מסוימים, ועיקר האיסור לצאת הוא כשקבוע, אבל כשהוא עראי בארץ לא חמור לצאת שלא נשתרש כאן. שם

¹⁷ שם

¹⁸ רמב"ם הלכות מלכים פרק ה הלכה יא

¹⁹ רמב"ם הלכות מלכים פרק ה הלכה יב

²⁰ עוד נאמר (שם יט א) **"כִּי יִכְרִית ה' אֶלְקֶיךָ אֶת הַגּוֹיִם אֲשֶׁר ה' אֶלְקֶיךָ נוֹתֵן לְךָ אֶת אֲרָצָם וַיִּרְשֶׁתָּם וַיִּשְׁבֶּתָּ** בעריהם ובבתייהם".

²¹ סהמ"צ הוספות למ"ע ד ובפירושו עה"ת במדבר שם.

הלכות הדף היומי

מסכת גיטין

אפילו בזמן הגלות²². ולכן לדעתו נמנה חיוב זה במנין המצוות²³. והרמב"ם²⁴ סובר שאין בכך חיוב מן התורה²⁵, ומכל מקום אף לדעתו מדרבנן יש מצוה לדור ולישב בארץ ישראל אף בזמן הזה²⁶.

רבינו חיים הכהן מבעלי התוס'²⁷ סובר שחיוב זה נובע מהחובה לקיים את המצוות התלויות בארץ שקשה להזהר בהם ולכן בזמן הזה אין מצוה לדור בארץ ישראל²⁸. וחלקו עליו וכתבו שמצות הישיבה בארץ ישראל היא חיובה נובע מקדושת הארץ, שקיימת תמיד ואפילו בשעת חורבן הארץ, ולכן חייבים תמיד במצוה זו²⁹ שכשהדרכים משובשות ויש סכנה בהליכה לארץ ישראל אין חיוב לעלות לארץ ישראל³⁰.

²² והוא בכלל מצות הכיבוש, שנלמד מהפסוק: "והורשתם את הארץ וישבתם בה" (במדבר לג נג). והביא הרמב"ן שם ראיה לדבריו ממה שנאמר "מעשה בר' אלעזר בן שמוע ור' יוחנן הסנדלר שהיו הולכים לנציבים אצל ר' יהודה בן בתירה ללמוד הימנו תורה והגיעו לצייד וזכרו את ארץ ישראל זקפו את עיניהם וזלגו דמעותיהם וקרעו בגדיהם וקראו המקרא הזה "וירשת אותם וישבת בארצם", הזרו ובאו להם למקומם ואמרו ישיבת ארץ ישראל שקולה כנגד כל המצוות שבתורה". וביאר הפאת השולחן סי' א ס"ק יד שר' אלעזר בן שמוע ור' יוחנן הסנדלר ור' יהודה בן בתירה היו אחרי החרבן, ומוכח שזוהי מצוה מן התורה לדורות, שעל מצוה דרבנן לא היו אומרים שהיא שקולה ככל המצוות שבתורה.

²³ וכ"כ החרדים פ"א ממצוות עשה התלויות בארץ אות טו. ועי' מהרי"ט ח"ב יו"ד סי' כה ותשב"ץ ח"ג סי' רפח ומנ"ח בסוף הספר שהסכימו לדעת הרמב"ן. ועי' נועם ט"ז עמ' נא ששיטת הרמב"ן היא שיטת כל הפוסקים מהרי"ף עד השו"ע, ועי' בספר ישוב א"י לרי"ז מינצברג.

²⁴ בסהמ"צ ועוד.

²⁵ וביאר המגלת אסתר (על תוספות הרמב"ן למנין המצוות) שלדעת הרמב"ם מצות הכיבוש נהגה רק לשעתה, בימי משה ויהושע בן נון, ודוד וכל זמן שלא גלה עם ישראל [מהארץ] ולכן הרמב"ם לא מנה את המצוה הזו במנין המצוות שלו, כיון שמצוה שאינה נהגת לדורות אינה נמנית בתרי"ג מצוות. ועי' קונטרס מצוות ישיבת א"י, ווילנא תרנ"ח, שמשיב על דברי המגלת אסתר, ועי' ויואל משה, ברוקלין תשכ"א, עמ' קצח.

²⁶ פאת השולחן שם. ועיין קונטרס ישוב ארץ ישראל באוצר הפוסקים סוף סי' עה (כרך כ' עמ' א-לח).

²⁷ בתוס' כתובות קי ע"ב.

²⁸ כי יש כמה מצוות התלויות בארץ שאין אנו יכולים להיזהר בהן ולעמוד עליהן.

²⁹ שו"ת מהרי"ט ח"ב סי' כה, ועי"ש שהוכיח שכל הראשונים חולקים על ר"ח כהן, והוכיח מדברי חז"ל שאין מצות הישיבה בארץ ישראל מפני קיום המצוות התלויות בארץ אלא מפני קדושת הארץ, וקדושה זו ישנה תמיד אפילו בשעת חורבנה, ועוד שמי שירצה לקנות לו קרקע בארץ ישראל יוכל לקיים כל המצוות התלויות בארץ, בין מצוות עשה כגון לקט שכחה ופאה וכיוצא ובין מצוות לא תעשה, ומי מעכב בידו, ועי"ש במהרי"ט שסובר שגם רבינו חיים כהן אמר את דבריו רק כשיש סכנה בדרכים. ועי' שו"ת מבי"ט ח"א סי' רמה וח"ג סי' קלא ובכנה"ג אהע"ז סי' עה הגב"י אות כה, ויש אומרים שו"ת הרשב"ש סי' ב.

³⁰ וכ"כ מהרי"ט שם בדעת רבינו חיים כהן הנ"ל. ועי' תוס' כתובות שם. ועי' הגהות מרדכי סוף כתובות ותשובות הרא"ש שבב"י אהע"ז סו"ס עה ושו"ע שם ה, אלא ששם מדובר על לגבי כפייה של בעל את אשתו לעלות לארץ ישראל, אבל בלי כפייה אולי יש בכך מצוה תמיד.

הלכות הדף היומי

מסכת גיטין

שקולה ישיבת ארץ ישראל כנגד כל המצוות שבתורה³¹. וכל הדר בארץ ישראל שרוי בלא עון³². ודומה כמי שיש לו אלוה³³. וכל הדר בחוצה לארץ – דומה כאילו עובד עבודת כוכבים³⁴.

כל היוצא לחוץ לארץ דהיינו שדר בארץ ישראל ויוצא משם לחוץ לארץ, כאילו עובד עבודה זרה³⁵,

עיקר המצוה היא לדור בקביעות בארץ ישראל, ולכן העולה לא"י על מנת לחזור אין זה בכלל עיקר המצות עשה של ישיבת ארץ ישראל³⁶.

המהלך בארץ ישראל ארבע אמות [אפילו שאינו דר בה בקביעות] זוכה לחיי העולם הבא³⁷. אבל אין זה בכלל המצות עשה של ישיבת ארץ ישראל, וכנ"ל³⁸,

גדולי החכמים היו מנשקים תחומי ארץ ישראל ומנשקים אבניה ומתגלגלים על עפרה³⁹.

נשים חייבות במצות ישיבת ארץ ישראל⁴⁰

³¹ ספרי על דברים יב, תוספתא ע"ז פ"ה, – ונלמד מסמיכות הפסוק "וירשת אתם וישבת בארצם" (דברים יב כט), למה שנאמר שם "שמור ושמעת את כל הדברים האלה". ועיין בהנהגות הגר"א לספרי שם. ועי' רמב"ן ויקרא יח כה ופי' רבינו הלל לספרי שם שגירסתם היתה: "וירשתם אותה וישבתם בה ושמרתם לעשות", (דברים יא לא–לב).

³² דברי רבי אלעזר בכתובות קיא ע"א, ונלמד ממה שנאמר (ישעיה לג כד): "ובל יאמר שכן חליתי העם היושב בה נשא עון", [ופירש רש"י – כלומר, אל יתרעם לומר צר לי, כי כולם נשואי עון], [ועי"ש בגמרא שרבא אמר לרב אשי שאנו חולקים ולומדים את הפסוק לגבי סובלי חלאים]. והובא ברמב"ם מלכים פ"ה הי"א וז"ל "כל השוכן בארץ ישראל עונותיו מחולין".

³³ שנאמר: (ויקרא כ"ה) "לתת לכם את ארץ כנען להיות לכם לאלקים", – ברייתא בכתובות קיא ע"א, לגרסא שלפנינו וראה לקמן את גרסת הרמב"ם ועוד ראשונים.

³⁴ שנאמר לגבי דוד המלך (שמואל א' כ"ו) "כי גרשוני היום מהסתפח בנחלת ה' לאמר לך עבוד אלקים אחרים", – וכי מי אמר לו לדוד לך עבוד אלהים אחרים? אלא לומר לך: כל הדר בחו"ל – כאילו עובד עבודת כוכבים.

³⁵ שנאמר: "כי גרשוני היום מהסתפח בנחלת ה' לאמר לך עבד אלהים אחרים" (שמואל א' כו יט) [וכי מי אמר לו לדוד לך עבוד אלהים אחרים, אלא לומר לך כל היוצא לחו"ל כאילו עובד עבודה זרה], – רמב"ם מלכים שם הי"ב, וכך גרס בגמרא בברייתא בכתובות י ע"ב "כל היוצא לחו"ל", במקום הגרסא שלפנינו שהובאה לעיל "כל הדר בחוץ לארץ וכו', וכך גרס גם הרמב"ן בסהמ"צ בהוספות למצות עשה ד, ועי' פאת השלחן סי' א ס"ק ה.

³⁶ מהרי"ט שם, ח"ב סי' כה.

³⁷ כתובות קיא ע"א, רמב"ם מלכים פ"ה הי"א, שנאמר (ישעיה מב ה) "נתן נשמה לעם עליה רוח להלכים בה" – מהרי"ט ח"ב סי' כה, ועי' כתובות שם.

³⁸ שעיקר המצוה היא לדור בה בקביעות, אלא שמכל מקום יש לו זכות כשההלך בה ד' אמות.

³⁹ ע"פ הנאמר בתהלים (קב טו): "כי רצו עבדיך את אבניה ואת עפרה יחננו", והובא ברמב"ם שם הי", ומקורו בסוף מסכת כתובות.

⁴⁰ ר"ן בשם הראב"ד סוף כתובות, [וכמו שאמרו (כתובות קי ע"ב) כשם שהאיש יכול לכופ את האשה שתעלה עמו מחוץ לארץ ישראל, כך האשה יכולה לכופ אותו שיעלה לארץ ישראל].

הלכות הדף היומי

מסכת גיטין

עבדים כנענים חייבים במצות ישיבת ארץ ישראל⁴¹.

יש אומרים⁴² שבמצוה זו מחויב כל יחיד ויחיד, אבל אינה מצוה כללית על כל ישראל בזמן הגלות, שהם מושבעים ע"י הקב"ה שלא יעלו ביחד בחזקה על מנת לכבוש את הארץ⁴³.

מצות ישוב ארץ ישראל מתקיימת ע"י ההתיישבות בארץ בבתים, וע"י נטיעות בארץ וזריעה באדמתה⁴⁴.

מצוה לחנוך בית בארץ ישראל⁴⁵, משום ישוב ארץ ישראל⁴⁶. ולכן הסעודה שעושים לחנוכת הבית בארץ ישראל היא סעודת מצוה, אבל חנוכת הבית בחוץ לארץ אינה סעודת מצוה⁴⁷.

הקונה בית או שדה⁴⁸ בארץ ישראל מנכרי כותבים עליו את שטר מכירה⁴⁹ על ידי נכרי ואפילו בשבת⁵⁰.

⁴¹ ר"ן סוף כתובות בשם הראב"ד, עי"ש שכתב שנלמד מכך שאף עבד יכול לכוף את רבו להעלותו עמו לארץ ישראל, [ועי' רמב"ם עבדים פ"ח ה"ט וכסף משנה שם], ואפילו בזמן שהארץ ביד עכו"ם – רמב"ם עבדים שם. ואמרו שם בכתובות ק"א ע"א "אפילו שפחה כנענית שבארץ ישראל מובטח לה שהיא בת העולם הבא, שנאמר: 'נתן נשמה לעם עליה' (ישעיה מב ה), ו'לעם' הם עבדים ושפחות, כמו שנאמר לעבדי אברהם: 'שבו לכם פה עם החמור' (בראשית כב ה), עם הדומה לחמור. שו"ת הרשב"ש סי' ב, פאת השלחן סי' א.

⁴² כמו שנאמר בכתובות ק"א ע"א שהם מושבעים שלא יעלו בחומה, וכמו שביאר שבועה זו רש"י שם והכפתור ופרח פ"י עמ' קצו.

⁴³ כמו שנאמר לאברהם "שכן בארץ אשר אמר אליך" (בראשית כו ב), וביארו במדרש (בראשית רבה פס"ד) דהיינו שאמר לו הקב"ה "עשה שכונה בארץ ישראל, הוי נוסע הוי זורע הוי נציב". [וכע"ז בילקוט שמעוני (ח"א רמז תשכט) "שכן ארץ ורעה אמונה" (תהלים לו ג), – עשה שכונה בארץ, הוי זורע הוי נוסע. ועי' תנחומא ראה יא], עוד נאמר שם במדרש "כשם שהקב"ה לא נתעסק בתחילת ברייתו של עולם אלא במטע תחילה, שנאמר (בראשית ב ח) "ויטע ה' אלקים גן בעדן מקדם", אף אתם כשתכנסו לארץ לא תתעסקו אלא במטע תחילה, שנאמר (ויקרא יט כג) "וכי תבאו אל הארץ ונטעתם". עוד נאמר בתורה "ושש שנים תזרע את ארצך" (שמות כג י), והביאו (בעלי התוספות עה"ת שם) מדרש – "אפילו אין לו לאדם אלא חורבה אחת בתוך גנו חייב לעבדה בכל יום", ופירשו שם בעלי התוס' עה"ת שבארץ ישראל הדברים אמורים. עוד נאמר (ב"ב יד ע"א) "ר' ינאי נטע ארבע מאות כרמים", ופירש הראב"ד (בשטמ"ק שם) שהוא משום ישוב ארץ ישראל. עוד אמרו (סנהדרין קב ע"ב) מפני מה זכה עמרי למלכות, מפני שהוסיף כרך אחד בארץ ישראל, שנאמר (מלכים א' טז כד): "ויקן את ההר שמרון וגו' ויבן את ההר ויקרא את שם העיר וגו'".

⁴⁴ ירושלמי סוטה פ"ח ה"ד.

⁴⁵ פני משה שם, ולכן רק מי שבנה בית בארץ ישראל חוזר מעורכי המלחמה, ולא זה שבנה בחוץ לארץ, שנאמר: "ולא חנכו" (דברים כ ה), – את שמצוה לחנכו, יצא זה שאין מצוה לחנכו.

⁴⁷ שו"ת שבסוף ספר באר שבע סי' ע, ועי' מג"א סי' תקסח ס"ק ה.

⁴⁸ גיטין ח ע"ב.

⁴⁹ בגמרא נאמר שכותבים עליו "אונז", ורש"י פירש דהיינו שטר מכירה.

⁵⁰ ואף על פי שאמירה לנכרי שבות, מ"מ משום ישוב ארץ ישראל התירו גיטין שם וב"ק פ ע"ב, רמב"ם שבת פ"ו הי"א, טוש"ע או"ח שו"א.

הלכות הדרף היומי

מסכת גיטין

עיר בארץ ישראל שבנויים בה בתים אין מחריבין אותם ועושין מהמקום שהיו עליו מגרש שאינו עשוי כלל לגידול או לבניה – משום ישוב ארץ ישראל⁵¹.

**ה. ולכי מלו תלתי יומי הוי גיטא ... וליחוש שמא פייס ...
באומר נאמנת עלי לומר שלא באתי ... הא לא אתא**

מה שהתבאר לעיל שאם נתן לה גיטה⁵² והתנה עמה כל זמן שיעבור מכנגד פניה שלשים יום שלא יראנה תתגרש בו, הרי זה גט כשר וראוי להתגרש בו לבשיתקיים התנאי, דהיינו לכשיעברו שלשים יום שלא ראה אותה מותרת להנשא, אולם שלשים יום אלו צריכין להיות רצופין, כלומר שלא תינשא עד שיהיו שלשים יום רצופין שלא ראה אותה, אפילו אם ראה אותה לפני כן⁵³, ולאחר שיעברו שלשים יום רצופין שלא ראה אותה מותרת לינשא. זהו דוקא שהאמינה מתחלה, והתנה שאף אם יאמר הוא שנתייחד עמה, שתהא היא נאמנת להכחישו ולומר שלא נתייחד עמה.

ולפיכך אף על פי שבתוך השלשים יום הללו היה הוא הולך ובא בתוך העיר, לא פסלינן ליה מחשש שמא התייחד עמה, והרי זה גט ישן⁵⁴, שהרי האמינה מתחלה⁵⁵, והתנה שאף אם יאמר הוא שנתייחד עמה שתהא היא נאמנת להכחישו ולומר שלא נתייחד עמה⁵⁶.

⁵¹ שהרי הוא מהריב את העיר, – תו"כ בהר פרק ו, משנה ערכין לג ע"ב, ורש"י שם. וכתב המנ"ח מצוה שמב. [וכין שהוא מהריב את העיר אף רבי איעזר מודה], ואף על פי שעיקר האיסור שבתורה נאמר בערי הלויים, מכל מקום חכמים אסרו לעשות כן בכל ערי ישראל משום ישוב ארץ ישראל ועי' שפת אמת ערכין שם.

⁵² שו"ע ונו"כ שם קמד ז

⁵³ ב"ש שם יב

⁵⁴ דניחוש שמא מתוך שהיה הולך ובא בתוך העיר ונתייחד עמה בסתר באחד מן הבתים ופייס אותה ומחלה לו וביטל את הגט כשפייסה, כמו שחששו בן חכמים גבי גט ישן שפסלוהו מטעם זה, הכי נמי מפני חשש זה נימא זה הגט יהיה פסול לאחר שלשים יום אף על פי שיש עדים שלא ראה אותה.

⁵⁵ לפרש"י איירי הסוגיא כשא"י אם נתייחד עמה ומ"מ אנן לא חיישי' שמא נתייחד עמה אלא החשש הוא שמא יבוא הבעל ויאמר פייסתי ונתיחדתי עמה והוי גט ישן ואינו אלא לעז שיאמר נתיחדתי ועל זה צריך ליתן לה נאמנות והא דלא חיישינן שמא יאמר הבעל תוך ל' יום ראה אותה ולא עבר מנגד פניה כלל ל' יום כתב ב"ח כיון דמסר הגט על תנאי זה לא מהני נאמנות על זה אלא צריך לברר ע"פ עדים שעבר מנגד פניה ל' יום ואנ"ל אלא גם ע"ז מהני נאמנות, כל זה הוא לשיטות רש"י אבל הרמב"ם ס"ל הסוגיא איירי בידוע שלא נתייחד עמה ומ"מ הקשה המקשן וליחוש שמא פייס היינו למה לא חיישינן אנן שמא בשעה שהיה כאן אף על גב שלא נתייחד עמה ולא בא עליה וליכא חשש משום גט ישן מ"מ ליחוש שמא פייס ובטלו שניהם הגט ואוקמי דנתן לה נאמנות מיהו אף לשיטות הרמב"ם י"ל אם נתייחד עמה מהני ג"כ נאמנות אלא הסוגיא איירי בידוע שלא נתייחד עמה. ב"ש שם יד

⁵⁶ משמע אם היה נתייחד עמה אף על פי שנתן לה נאמנות כשתאמר שלא בא עליה ואינו גט ישן לא מהני נאמנות והוי גט ישן ועיין סי' קמ"ט ואפי' אם נתייחד עמה ואח"כ הלך ועבר ל' יום הגט כשר אם נשאת שאין חשש אלא משום גט ישן אלא כשלא נתייחד ה"ז גט כשר אפי' לכתחלה. ב"ש שם יג

הלכות הדף היומי

מסכת גיטין

אבל אם לא אמר שמאמינה לא תתגרש בו, שחוששים אנו שמא יבא הבעל ויערער לומר נתייחדה עמו בסתר ומחלה לו וביטל את הגט⁵⁷.

וכן האומר לאשה הרי זה גיטך לאחר י"ב חדש והיה עמה במדינה, חוששין שמא פייסה ולא תתגרש בו עד שיאמר נאמנת עלי שלא פייסתי, וכן כל התנאים שהם תלויים ברצונה, ואם רצתה ומחלה אותן לבעלה בטל הגט, חוששין לה שמא פייס עד שיאמר נאמנת עלי שלא פייסתי.

במה דברים אמורים במתגרשת מן הנישואין שלבו גס בה, חיישין שמא מתוך שלבו גס בה נתייחד עמה ופייס, אבל במתגרשת מן האירוסין שאין לבו גס בה לא חיישין שמא נתייחד ופייס.

ו. ה"ז גיטך אם לא באתי מכאן ועד י"ב חדש ומת בתוך י"ב חדש אינו גט

⁵⁷ הנה ר"ם קמ"ג מבואר בתנאי מעכשיו או ע"מ א"י לבטל הגט וכאן איירי אפילו בע"מ או מעכשיו וכתב המגיד בשם הרמב"ן אף על גב הבעל לבדו א"י לבטל הגט מ"מ כשנתרצו שניהם לבטל יכולים לבטל מ"ה חיישין שמא בטלו מיהו דוקא שהתנאי הוא דבר שיש בידם לקיים אבל תנאי שאין בידם כגון בתנאי אם ימות א"י לבטל אפילו שניהם, והא דהוא בעצמו א"י לבטל נראה דוקא לבטל הגט או להתנות תנאי אחר א"י כיון התנאי ע"מ או דמעכשיו הוא והגט חל מיד א"י לבטל אבל לבטל התנאי להחזיק הגט שיחול מיד יכול לבטל. ויש בזה ג' שיטות לרמב"ם ורמב"ן תנאי אם יכול הוא לבדו לבטל והסוגיא דהקשה וליחוש שמא פייס איירי בתנאי ע"מ או א"י הוא לבדו לבטל אלא עם ריצוי דידה, ולהרי"ף והרמ"ה ותוספת איירי הסוגיא בתנאי אם ואז צריך ריצוי דידה, אבל תנאי מעכשיו אפילו ריצוי שניהם א"י לבטלו, ולהעיסור אפילו הוא לבדו יכול לבטל הגט אפילו תנאי מעכשיו, ולבאורה קשה מ"ש הרא"ש בתשובה כלל ל"ה דין ח' דיכול להוסיף על התנאי או לגרוע וכ"כ רמ"א ס"ס ל"ח ובכלל מ"ו כתב דא"י להתנות תנאי אחר אלא יכול לבטל התנאי שיחול הגט מיד בשלמא להוסיף על התנאי שכתב שם שפיר דאז מחזיק הגט כי איירי שם בתחילה התנה ע"מ שאבוא בתוך יב"ח א"כ אם לא בא מבטל הקידושין ואח"כ כשמרחיב הזמן או מחזיק הקידושין אבל מ"ש לגרוע א"כ מבטל המעשה והנה רמ"א הביא ג' שיטות הללו היינו בסימן ל"ח הביא דברי הרא"ש הנ"ל ובר"ם קמ"ג הביא דברי העיסור ובסעיף ו' הביא שיטות הר"ן כמ"ש שם דס"ל אפילו בריצוי שניהם א"י להתנות תנאי אחר לאחר שנתן הגט והנה מ"ש בסימן קמ"ג שיטות העיסור ושיטות הר"ן יש לתרץ וכוונתו להחמ"א אפילו אם ביטל הבעל לבדו הגט יש להחמיר וכן להיפוך אפילו נתרצו שניהם לבטל או להתנות תנאי אחר חיישין לשיטות הר"ן ואם נתקיים תנאי הראשון י"ל כבר נתקיים התנאי והיא מגורשת וקידושין תופסין בה אלא מ"ש בסימן ל"ח בפשיטות דיכול להוסיף או לגרוע נ"ל כמ"ש לעיל תנאי שאין בידה לקיים שאנו ומ"מ לא משמע משאר פוסקים חילוק זה. ב"ש שם טו

הלכות הדרף היומי

מסכת גיטין

כבר התבאר לעיל דף עב: שהרי זה גיטך⁵⁸ אם לא באתי מכאן עד שנים עשר חדש, ולא אמר מעכשיו ולא על מנת, ומת בתוך שנים עשר חדש, ה"ז ספק⁵⁹, וחולצת ולא מתייבמת⁶⁰.

וכבר התבאר במסכת כתובות דף ב: שאם נתן לה גט⁶¹ ואמר לה הרי זה גיטיך מעכשיו, אם לא באתי מכאן עד שנים עשר חודש יהא גט, אף על גב שחל למפרע משעת נתינת הגט כשלא יבא שהרי אמר "מעכשיו".

אולם אם מת בתוך י"ב חדש ויש לה יבם, לא תינשא לשוק לכתחלה עד סוף שנים עשר חדש, ואם באה לינשא תוך י"ב חדש צריכה חליצה ולא מדינא, שהרי היא מגורשת ודאי, שכיון שמת הרי ודאי לא יבא, מכל מקום גזרינן שלא תינשא מת אטו לא מת⁶², מיהו אם נשאת לא תצא.

⁵⁸ שו"ע ונו"כ אבהע"ז קמד ב

⁵⁹ דספק אי קי"ל כר' יוסי דאמר זמנו של שטר מוכיח עליו והוא כאלו נכתב בו מעכשיו. ט"ז שם ו. ורבו בזה הדיעות כמ"ש בטור ובהר"ן ובמגיד וק"ל בגט הוי ספק בין אם התנאי נכתב בגט ובין בתנאי בע"פ אף על גב דקי"ל בממון זמן של שטר מוכיח מ"מ בגיטין אזלינן לחומרא. ב"ש שם ד

⁶⁰ ות"ע ממש"כ רמ"א רנח ב שכתב שם בשם הרמ"ה אם כתב לו לאחר ל' יום לא אמרי' זמן של שטר מוכיח דהא צריך לכתוב הזמן כדי שיודעו אימת כלין ל' יום לפ"ז לכאור' קשה למה פסק כאן הרמ"ה דהיא ספק גט דהא ע"כ צריך לכתוב הזמן לידע אימת כלין יב"ח גם קשה מהא דאיתא ס"פ מ"ש רבותינו התירו באומ' אם לא באתי עד יב"ח ומת תוך יב"ח ואוקמי שם משום דס"ל כר"י דאמ' זמן של שטר מוכיח ש"מ דס"ל אפי' בקוצב זמן אמרי' זמן של שטר מוכיח וצ"ל ר' יוסי ע"כ ס"ל אם קוצב זמן לא אמרי' זמן של שטר מוכיח דהא לא פליג אלא באומר מהיום ולאחר מיתה אבל לא פליג באומר אם לא באתי מכאן עד יב"ח ש"מ דס"ל קוצב זמן לא אמרי' זמן של שטר מוכיח, אבל רבותינו ס"ל כר' יוסי והתירו אפי' בקוצב זמן וכעין זה כתב המגיד ספ"א ואנן קי"ל כר"י משום רב פסק כוותי' והיינו באומר מהיום ולאחר מיתה אבל בקוצב זמן ס"ל לר"י דלא אמרי' זמן של שטר מוכיח ולרבותינו אמרי' אפי' בקוצב זמן זמן של שטר מוכיח ואיתא שם ר"א הורה ולא הודו כל סיעתו לכן פסק הרמ"ה במתנה אוקמי ממון בחזקת הנותן ובניו וכאן בגיטין פסק לחומרא ולכאורה קשה ממ"ש בפ' המגרש דף פ"ה מיומא דנן לאפוקי דר' יוסי דאמר זמן ש"ש מוכיח ותקנו לכתוב בפירוש מיומא דנן ולא לסמוך על זמן שטר מבואר מ"ש מיומא הוי כאלו נכתב מעכשיו א"כ בגיטין שלנו אין ספק כלל דהא כותבי' מיומא דנן ובמגיד פ"ט דין ה' ובב"י ס' קמ"ה כתבו בשם העיטור יומא דנן להוי כאלו היה נכתב מעכשיו א"כ תימא על הפוסקים שלא כתבו חילוק זה וכן המחבר כתב בס' קמ"ג בשם י"א אפי' לא אמר מעכשיו דינו באומר מהיום מחמת זמן השטר ולא כתב הטעם מדכותבים מיומא דנן שוב ראיתי בחדושי רש"ל שהקשה ג"כ כהג"ל. ב"ש שם

⁶¹ שו"ע ונו"כ שם ג

⁶² כי אין העולם יודעין שמת ויתמהו על שמתירין להינשא אבל אחר י"ב חדש הכל יודעין שנתקיים התנאי. ט"ז שם ז. והרמב"ם למד מכאן כל זמן שלא נתבטל התנאי בפועל צריכה חליצה כמ"ש בס' קמ"ג בתנאי אם נתן לי ולא קבע זמן וי"ל גם להרמב"ם אם נשאת לא תצא אלא ממ"ש הטור בס' קמ"ג סעיף י"ב שם בדין הנ"ל בשם הרמב"ם דס"ל דהיא ספק מגורשת משמע אם נשאת תצא וכן י"ל להטעם שכתב הר"ן דבעי' זו דהא לא חייש אלא לגרש דוקא אחר יב"ח נראה אם נשאת תצא דהוי ספק א"ד משא"כ למעם שכתבו תוס' והרא"ש משום גזירה דרבנן מת אטו לא מת מ"ה לא תצא. ב"ש שם ה

הלכות הדף היומי

מסכת גיטין

**ז. אם לא באתי מכאן ועד י"ב חדש ... כתבו בתוך י"ב חדש
ונתנו לאחר י"ב חדש אינו גט ... ונתנו לאחר י"ב
חדש ומת אם הגט קודם למיתה ה"ז גט ... ואם אינו ידוע
זו היא שאמרו מגורשת ואינה מגורשת**

אמר לעדים⁶³ אם לא באתי עד י"ב חדש כתבו גט ותנו לאשתי, או שאמר להם כתבו גט ותנו לאשתי אם לא באתי עד י"ב חדש⁶⁴, אין כותבין תוך י"ב חדש אפילו אם לא ירצו ליתנו לה אלא עד אחר י"ב חדש.

ואם כתבוהו בתוך י"ב חדש אף על פי שנתנוהו לה לאחר י"ב חדש אינו גט כלל, שהרי שינו משליחותו⁶⁵, שהרי לא אמר לכותבו אלא לאחר י"ב חדש.

לא נתנו⁶⁶ לה מיד אחר י"ב חדש, אלא זמן רב אח"כ, אף על פי שהעיקוב היה מצד האשה שלא רצתה לקבלו מיד, אפילו הכי הוי גט, ומותרת מיד⁶⁷, ובלבד שיחיה הבעל חי.

⁶³ שו"ע ונו"כ אבהע"ז קמ"ד ה'

⁶⁴ אין להקשות דזה הוה מעשה קודם התנאי דאיתא לעיל דהתנאי בטל ממילא הגט קיים תכף דאין שייך לומר כן אלא במעשה הגט גופיה במה שהוא נותנו על תנאי אבל כאן לענין ציווי לכתוב הגט אין בזה מעשה הגט כלל כן נראה לענ"ד. ט"ז שם ה', ואף על גב דלא התנה בדין תנאי מ"מ כל מה שצו' לשלוחו א"י לעבור אפי' שלא התנה בדין תנאי כ"כ ב"ח בשם הרשב"א והר"ן אבל משום העכוב בין הכתיבה להנתינו אינו אלא פסול כמ"ש בס' קכ"ז א"נ דאירי דכתבו הזמן אחר יב"ח ונתנו באותו פעם אז אם לא היו עברו התנאי היה הגט כשר אלא מחמת שעברו על תנאי שלו הגט בטל. ב"ש שם ה'. וכבר כתב כן הב"ש לעיל סי' ל"ח סק"ב בשם דכל התנאים שמתנה עם השליח אפילו לא כפל התנאי קיים שלא התרצה א"ע אלא בתנאי זה ע"ש ובס' בית מאיר שם פקפק בזה די"ל אף דקיי"ל שליח ששינה בטל השליחות אפשר היינו במה שמצוה אותו בהחלט בלא ל' תנאי או דבר שממילא נשמע וא"צ לתנאי אבל בלשון תנאי דינו שוה לבעל דבר ומכ"ש לגבי חסרון כפילות כו' פ"ת שם ה' ועיי"ש מה שהאריך

⁶⁵ עיין בפ"ת שם ה' שכתב מהבית מאיר סי' לח שחולק על הט"ז וב"ש הנ"ל ומסיק שם לקיים דין זה ע"פ מה שהעלה הוא ז"ל בס' ק"ך ס"ד לשיטת תוס' כתובות נ"ו בד"ה ה"ז מקודשת ותשו' הרא"ש כלל מ"ו ס"ס ב' שהובא בב"י ס"ס ל"ח דמבואר בדבריהם דכל זה שאנו צריכים למשפטי התנאים היינו משום דהידוש הוא דאתי דבור ומבטל מעשה לכן בעינן דומיא דהתם בתנאי ב"ג וב"ר לפ"ז לא בעינן משפטי התנאים אלא דוקא במקום מעשה אבל בענין שמתקיים בדבור פשיטא דאתי דבור דתנאי ומבטל דבור בלא כל משפטי תנאי כי זה ל"צ לילפותא דתנאי ב"ג אם כן בעושה שליח ע"ת דנמי מתקיים בדבור פשיטא דלא בעינן למשפטי התנאים ע"ש, ועיין בס' ג"פ לעיל סי' ק"ך סקמ"ג.

⁶⁶ רמ"א שם

⁶⁷ כן כתב ב"י שהיה זה מעשה בצפת תוב"ב והתירו בכנופיא ונראה לי דזהו בתנאי דאם לא יבא תוך איזה זמן דהא עכ"פ לא בא והל הגט אחר הזמן שקצב אבל אם אומר ה"ז גט ולא יחול עד איזה זמן שקוצב דבזה צריכה להמתין מן הנתניה אותו זמן כי הוא מכוי'ן לצערה שתשב בלא בעל אותו הזמן כן נראה לענ"ד. ט"ז י

הלכות הדף היומי

מסכת גיטין

ואם כתבוהו ונתנו לה לאחר י"ב חדש ומת, אם המיתה קדמה לנתינת הגט אינו גט, דאין גט לאחר מיתה, ואם הנתינה קדמה הרי זה גט, ואם הוא ספק איזה מהם קדם הרי זה ספק מגורשת וחולצת ולא מתייבמת.

ח. זמנו של שטר מוכיח עליו

כבר התבאר לעיל דף עב. שהנותן מתנה⁶⁸ מהיום ולאחר מיתה, זוכה המקבל בגוף מהיום, ואין הנותן יכול לחזור בו, אבל אין המקבל זוכה בפירות אלא לאחר מיתה, ואם כתב מהיום אם לא אחזור בי עד לאחר מיתה יכול לחזור כל ימי חייו אף מהגוף⁶⁹.

כתב לו שטר מתנה שמקנה לו שדה פלונית לאחר מיתה, וכתוב זמן בשטר⁷⁰, ה"ז כאילו הקנה לו מהיום ולאחר מיתה⁷¹, שזמנו של שטר מוכיח עליו⁷², ואם עשו קנין וכתב בשטר שנעשה קנין, אף על פי שאין בו זמן קונה הגוף מיד⁷³, ודוקא כשהגיע השטר ליד המקבל⁷⁴.

⁶⁸ שו"ע ונו"כ ה"מ רנו ו

⁶⁹ שו"ע ונו"כ שם ז כתב בפ"ש שם סק"ה בשם שו"ת נוב"ק סימן כט שאם מכר איזה דבר מהנכסים שנתן, המכירה עצמה היא החזרה, ולא אמרינן ששעבד נפשו בשעת המכירה להיות לזה על המעות, כיון שהוא יכול לחזור בהיתר, ואפי' משום מחוסר אמנה אינו, שהרי ע"ד כן נתן, ע"כ.

⁷⁰ שו"ע ונו"כ שם רנח א, ואפילו אין כתוב בשטר שנעשה קנין, משום שזמנו של שטר מוכיח עליו, שאילו היה בדעתו להקנות לו רק לאחר מיתה לא היה כותב בו זמן, ופירש הסמ"ע דהיינו שכתוב בשטר שדי נתונה לך לאחר מיתה, והרי אין קנין שטר לאחר מיתה, ואפ"ה אמרינן שנתכוין בזה להקנות לו מהיום, וקנה גוף מהיום ופירות לאחר מיתה, וכתב עוד הסמ"ע דאין נ"מ אם נכתב הזמן בתחילת השטר או בסופו. עוד כתב הסמ"ע שאינו קונה בשטר זה אלא כשבא השטר לידו של מקבל.

⁷¹ וכתב בשו"ע שם דמה שכותבים בשטרות מעכשיו גם כשיש זמן בשטר, אינו אלא להרוחה אף על פי שאינו צריך.

⁷² ונלענ"ד שלא אמרו דין זמנו של שטר מוכיח עליו אלא כשכתב או אמר בסתם שיקנה לאחר מיתה, אבל אם כתוב בשטר בפירוש שלא יקנה אלא לאחר מיתה, מהיכי תיתי נאמר שמשום שכתוב זמן בשטר נפרש השטר להיפך ממה שכתוב בו. פתחי חושן חלק ח פרק טו הערה קצו

⁷³ שו"ע ונו"כ שם ב וכתב הרמ"א דכל קנין כמעכשיו דמי, והטור הביא בשם הרמ"ה שגם בקנין אינו מועיל אא"כ יש זמן בשטר, והמחבר סתם כדעת הטור בשם הרא"ש, וגם הרמ"א לא הזכיר דעת הרמ"ה, ועי' אמרי בינה דיני הלואה סימן י.

⁷⁴ כתב הטור כיון שהוא בקנין קונה מיד כשהגיע השטר לידו, וכתב הב"י דמשהגיע השטר לידו קונה למפרע מזמן כתיבתו, ומ"מ תמה דכיון דאיכא קנין למה צריך שיגיע השטר לידו וכיון בב"ח, והסמ"ע סק"ד כתב דאע"ג דבעלמא קיי"ל דסתם קנין כמעכשיו וקנה מיד אפילו בלא שטר, שאני הכא שהזכיר לאחר מיתה, ולכן בעינן שיגיע שטר לידו, ומדייק הסמ"ע בדברי המחבר שכתב בדין זה וכן אם יש בו קנין, ומשמע שדומה לדין הראשון דיש בו זמן ואין בו קנין, והתם פשיטא דבעינן שיגיע שטר לידו, דבשטר לחוד ליכא למ"ד שקונה בלי מסירת השטר, ותמה הסמ"ע על הרמ"א שכתב דכל קנין כמעכשיו הוא, דמשמע שקונה מכח הקנין, וליתא, ואף על פי שהמחבר כתב שקונה מיד ולא הזכיר שיגיע השטר לידו, יש לומר שסמך על מ"ש וכן (וצ"ע הרי בדין ראשון ג"כ לא הזכיר דבעינן שיגיע השטר לידו, ואף על פי דע"כ צריך לפרש כן, מ"מ אין בלשון וכן

הלכות הדף היומי

מסכת גיטין

אין אומרים⁷⁵ שזמנו של שטר מוכיח עליו אלא כשצוה הנותן לכתוב זמן, או שצוה לעדים לעשות שטר מעליא, אבל מה שכתבו זמן רק לזכרון בעלמא אין אומרים כן, ואם כתוב בשטר שזה שנותן לו הוא לאחר מיתה, אין הזמן שבשטר מוסיף שיקנה מהיום.

יש אומרים⁷⁶, דלאו דוקא זמנו של שטר, אלא גם בעל פה הזמן מוכיח, לפיכך⁷⁷ כשאמר לעדים בעל פה שיזכרו הזמן, הרי זה ככתוב זמן בשטר, וכן אם כתב שטר המתנה בסתם ולא כתב בו לאחר מיתה, אלא שבשעת נתינת השטר לידו אמר לו בעל פה שנותן לו לאחר מיתה, הזמן הכתוב בשטר מועיל לתנאי שבעל פה⁷⁸.

לסמוך על מה שלא הזכיר בפירוש), ומ"ש הב"י בכונת הטור שבמסירת השטר קונה למפרע משעת כתיבה, כתב הסמ"ע שהוא ללא צורך, ונראה שחולק על הב"י וסובר שבאמת אינו קונה אלא משעת מסירה, ועיקר הכרח הב"י לפרש כן בדעת הטור מפני שכתב שקונה מיד, וע"ז כתב הסמ"ע דלשון מיד אינו אלא לאפוקי שלא נאמר שאינו קונה אלא לאחר מיתה, והט"ז כתב שאף הרמ"א סובר כהב"י, ועי' בדבריו מ"ש לבאר דברי הב"י בדעת הרמ"א, ועי' שו"ת השיב משה סימן קד ובאמרי בינה דיני הלואה סימן י. פתחי חושן שם הערה קצט ועי"ש מה שהביא משו"ת נוב"ת חו"מ סימן מז.

⁷⁵ רמ"א שם ב

⁷⁶ רמ"א שם

⁷⁷ פ"י הסמ"ע שם בדברי הרמ"א

⁷⁸ ש"ך שם בפירוש דברי הרמ"א ועיין פתחי חושן שם שהקשה לכאורה צ"ע דכ"ש הוא, דודאי מסברא נראה דמה שכתוב בשטר לאחר מיתה גרע טפי, ואפ"ה אמרינן שזמן השטר מוסיף לקנות מהיום, כ"ש כשלא כתב בשטר כן. ונלענ"ד שכונת הש"ך שהיה מקום לומר שהזמן בשטר אין כונתו להקנות מהיום דשמא אינו אלא לזכרון בעלמא דהניחא אם כותב שמקנה לאחר מיתה אם כן ע"כ מה שכתב זמן היינו לומר שמקנה מהיום שאם לא כן אמאי כתב הזמן אך אם לא כתב לאחר מיתה אם כן כתב זמן כבכל שטר או אולי לזכרון, ולהכי חידש הש"ך שכיון שאמר כן בעל פה על כרחך ידע שכך רצונו בעת כתיבת השטר ואם כן ע"כ כתב זמן לומר שמקנה מהיום.

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת גיטין

יש אומרים⁷⁹ שלא אמרו שזמן השטר מועיל להקנות מעכשיו אלא כשכתב שמקנה לאחר מיתה, אבל אם כתוב שמקנה לו לאחר ל' יום אינו מועיל⁸⁰ ויכול לחזור תוך ל', וכן אם מת הנותן או המקבל המתנה בטילה, ואם יש קנין בשטר אף בזה מועיל⁸¹.

⁷⁹ רמ"א שם ב בדעת הרמ"ה

⁸⁰ דבשלמא הכותב נכסיו לאחר מותו, כיון שהמיתה מבררת הזמן, מה צריך לכתוב שום זמן, ע"כ להקנות לו מאותו הזמן, אבל היכא דצריך לברר הזמן בשטר כדי לברר הני ל' יום מאימתי מתחילים, אין לומר זמנו של שטר מוכיח, ע"כ, ותמה הב"י דאף בלאחר ל' א"צ לכתוב הזמן בשטר, שיכול לכתוב שיחול הקנין ביום פלוני, ושוב הזמן מבורר, ולכן השמיטו המחבר בשו"ע, ועי' בב"ח מ"ש ליישב דברי הרמ"ה, והסמ"ע כתב שאין זו תמיה, דאע"פ שהיה יכול לכתוב באופן אחר, מ"מ אין להוכיח מזמן השטר שנתכוין להקנות מהיום, שכן דרך לכתוב, ונראה שהט"ז הסכים לדבריו. והש"ך כתב שמסוגית הגמרא בפ' מי שאחזו משמע דאף מכאן עד י"ב חודש מהני זמנו של שטר, וגם באהע"ז סימן קמד משמע דלא כהרמ"ה, ובפת"ש סק"ב כתב בשם שו"ת שבו"י ח"ב סימן קס שמסיק למעשה שאין להוציא מיד יורשים. וכתב בקצה"ח דאף לדעת החולקים על הרמ"ה וס"ל דאמרינן זמנו של שטר מוכיח גם בלאחר ל', מ"מ לפי מ"ש התוס' בקידושין (דף סג ע"א) דקיי"ל כר' יוחנן דבאומר מהיום ולאחר ל' הוי שיורא וצריך שיהיה באופן שבשעת חלות הקנין יכול הקנין לחול, וא"כ לא עדיף זמנו של שטר מאומר בפירוש מהיום ולאחר ל', ולשיטתם יכול לחזור, וכן אם מת בטל הקנין, עיין שם, ועי' שו"ת ראנ"ח שצ"י רעק"א.

⁸¹ שמשעת קנין משעבד נפשיה, והיינו דוקא בצירוף שטר עם זמן, ואז דינו כמקנה לאחר מיתה, והרמ"ה לשיטתו שסובר שאף לאחר מיתה ואף שיש בו קנין צריך זמן, אבל לדעת הטור דביש בו קנין א"צ זמן, אפשר שגם בזה א"צ זמן